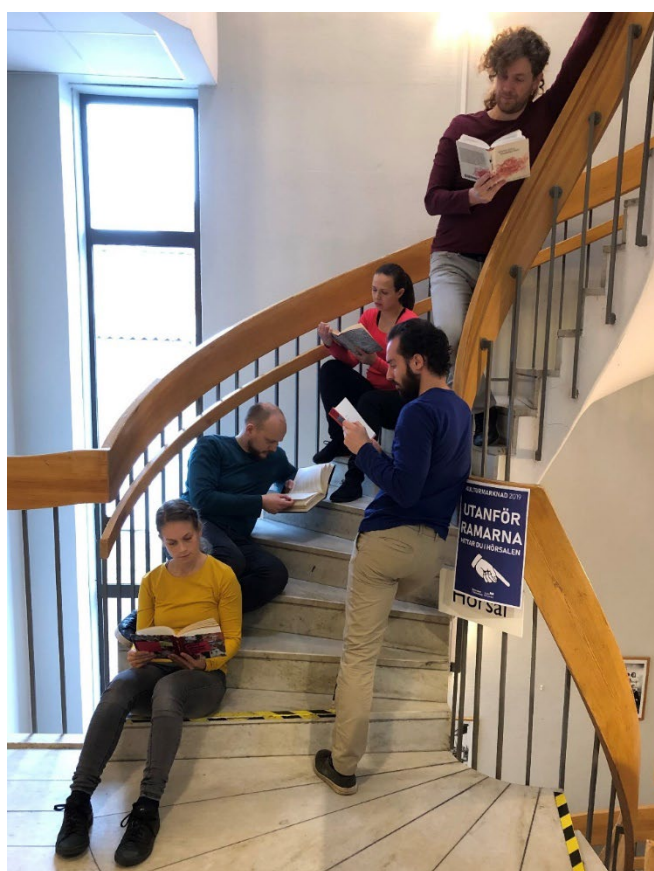

Biblioteksplan 2021-2024

Innehållsförteckning

BIBLIOTEKENS UPPDRAG	1
FOLKBIBLIOTEKEN	1
SKOLBIBLIOTEKEN	1
MÖTESPLATS	2
OMVÄRLDSANALYS	2
TA DEL AV UTBUDET PÅ EGNA VILLKOR	3
FÖRÄNDRAT LÄRANDE OCH MINSKAD LÄSFÖRSTÅELSE.....	3
SAMVERKAN	3
FOLKBIBLIOTEKENS SAMARBETEN.....	3
BARN- OCH UNGDOMSVERKSAMHET	4
DIGITALISERING	5
MEDIEFÖRSÖRJNING	6
LÄSFRÄMJANDE ARBETE VUXNA	7
PROGRAMVERKSAMHET	7
HÅLLBARHET	8
TILLGÄNGLIGHET	8
INTEGRATION OCH MÅNGSPRÅK	9
BILAGA 1. MÅL- OCH STYRDOKUMENT	10
INTERNATIONELLA STYRDOKUMENT	10
NATIONELLA STYRDOKUMENT	10
REGIONALA STYRDOKUMENT	10
LOKALA STYRDOKUMENT.....	10

Dokumenttyp Plan	Dokumentnamn Biblioteksplan 2021-2024	Antagen 2022-02-16 § 8	Antagen av Kommunfullmäktige	
Dokumentägare Kultur- och fritidsnämnden	Dokumentansvarig Verksamhetschef kultur	Reviderad	Giltighet 2021-2024	
Dokumentinformation Biblioteksplan för Vänersborgs kommun, 2021-2024		Diarienummer KUFNRN 2021/24		
Ämnesområde Folkbibliotek, skolbibliotek, kultur			Intranät ☐	Hemsida ☒
Andra regelverk som omnämns Bibliotekslagen (2013:801), Skollagen (2010:800), mål- och resursplan 2021-2023 (KF 2020-11-18 § 145), inriktningsmål 2021-2024 (KF 2019-10-23 § 126), miljöprogram 2030 (KF 2016-02-24 § 34)				

Vänersborgs kommun och dess vision

Vänersborg, som grundades år 1644, är regionhuvudstad i Västra Götaland. Den är belägen vid Vänerens sydspets och kommunen har närmare 40 000 invånare. Det finns fyra tätorter: huvudorten Vänersborg samt Brålanda, Frändefors och Vargön.

Kommunens vision är: ”Vänersborgs kommun – attraktiv och hållbar i alla delar, hela livet.” Kommunfullmäktige fastställde visionen 2013 och den omfattar alla kommuninvånare och beskriver en framtida idealbild och en gemensam färdriktning. Visionen är en ledstjärna för all kommunal verksamhet och genomsyrar hela organisationen såväl som kommunens styrdokument.

Bibliotekens uppdrag

Sveriges nuvarande bibliotekslag (2013:801) trädde i kraft 1 januari 2014 och sätter ramarna för landets offentligt finansierade bibliotek. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. De ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Vänersborgs kommuns biblioteksplan anger riktningen inom de nämnda områden som biblioteken kommer att arbeta med under den avsedda perioden 2021–2024. Planen följs upp årligen med en presentation inför kultur- och fritidsnämnden och redovisas för kommunfullmäktige vid planperiodens slut.

Folkbiblioteken ingår i kultur- och fritidsnämnden medan skolbiblioteken i grundskolan ingår i barn- och utbildningsnämnden. Folk- och skolbibliotek har olika uppdrag. De har däremot ett läsfrämjande uppdrag gemensamt.

Folkbiblioteken

Folkbibliotekens uppgift är att värna om demokrati och fri åsiktsbildning. De ska stimulera till läsning på fritiden samt stödja det fria kunskapssökandet och det livslånga lärandet. Biblioteken strävar alltid efter god service och hög effektivitet.

I Vänersborgs kommun finns idag folkbibliotek med väl utvecklad verksamhet. Biblioteken i Vänersborg består av ett huvudbibliotek i centralorten samt tre filialer i Brålanda, Frändefors och Vargön. Vänersborgs bibliotek med filialer ska skapa tydliga förutsättningar för att öka intresset för läsning och fortbildning samt tillhandahålla relevant media och information till kommunens invånare och besökare. Biblioteken ska enligt bibliotekslagen verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning och lärande. Denna verksamhet förutsätter att biblioteken förvärvar samt förmedlar litteratur och övrig media, sköter bibliotekskatalogen samt bedriver informationsvägledning.

Skolbiblioteken

Skolbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet och omfattas av bestämmelser i både skollagen och bibliotekslagen. Alla elever i grundskolan,

grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek (2 kap. 36 § skollagen).

Skolbibliotekens uppdrag är att förmedla läslust och media- och informationskunnighet.

Mötesplats

Biblioteket har på senare år utvecklats från sin traditionella roll att enbart tillhandahålla böcker och medier samt att vara en plats för att inhämta information, till att alltmer även vara en plats för möten och kulturupplevelser.

Ett av kommunens inriktningsmål är att det ska finnas mer jämställda och jämlika förutsättningar för invånarna att påverka sina liv. Det ska också finnas en ökad tillgänglighet till trygga mötesplatser. Biblioteken ska fungera som neutrala plattformar för inhämtning av information, inspiration, lärande, kunskapsutbyte och upplevelser. En plats där människor i olika åldrar med olika bakgrund kan träffas för både nytta och nöjes skull. Biblioteken fyller en viktig social funktion i samhället för många invånare.

Lokalernas utformning spelar stor roll ur ett säkerhetsperspektiv för att öka allas upplevelse av trygghet och trivsel. Under 2021–2022 planeras en större ombyggnation av huvudbiblioteket. Där kommer det att finnas flera olika typer av rum som kan användas som mötesplatser för studenter, grupper och föreningar.

Meröppet, dvs. att bibliotekslokaler kan utnyttjas vid vissa tider då personal inte är på plats, kommer under biblioteksplanens period att börja erbjudas på minst en biblioteksfilial. Detta innebär att det aktuella biblioteket under meröppetider kan användas som exempelvis studieplats eller mötesplats för bokcirklar och liknande.

Biblioteksverksamhetens mötesplatser kan även vara utanför bibliotekens lokaler. T.ex. kan en mötesplats vara digital. Särskilt sociala medier innebär interaktion mellan bibliotek och användare. De digitala kanalerna kommer att utvecklas under biblioteksplanens aktuella period. Mobila mötesplatser för biblioteken kan vara elcyklar med ett utbud av media och information. Elcyklarna används ofta t.ex. på temadagar, festivaler och andra mötesplatser utomhus.

Omvärldsanalys

Idag har invånarna fler behov av bibliotek än bara ett tyst rum med en samling böcker. Under de senaste åren har många snabba förändringar skett i samhället, t.ex. vad gäller utvecklingen av digitalisering och de förändrade behoven av digital kunskap som det inneburit för både invånare och bibliotekspersonal. Därför behöver bibliotekspersonalen ständigt hålla sig uppdaterad kring allt i samhället som påverkar verksamheten.

Coronapandemin som under 2020 snabbt krävde att stora delar av samhället ställde om sig medför att det under flera år framåt finns en ekonomisk osäkerhet. Mycket tyder på att lågkonjunkturen kommer att bestå under en period, men att återhämtningen framöver går in i en lugnare fas. På arbetsmarknaden dröjer dock vändningen och lågkonjunkturen har eventuellt mattats av 2023 för att återgå till en normalkonjunktur 2024. Många faktorer kan självfallet påverka detta på vägen.

Förändringar och osäkerhet vad gäller andra sektorer i samhället än kultursektorn påverkar även biblioteksverksamheten. Coronapandemin innebär både ökad arbetslöshet och psykisk ohälsa, även på längre sikt. Högre arbetslöshet innebär troligtvis ett ökat behov av datorer, scanner och skrivare för t.ex. jobsökning och leder till ett ökat antal

vuxenstudenter och distansarbetare. Det i sin tur kan innebära t.ex. ett ökat behov av sittplatser och större efterfrågan av litteratur, inklusive e-media, på folkbiblioteken.

Pandemins effekter medför även ökad psykisk ohälsa vilket i sin tur innebär t.ex. högre antal sjukskrivningar och därmed ett eventuellt ökat och/eller förändrat behov av folkbibliotek. Att se litteratur och diverse biblioteksevenemang som betydelsefulla hälsofrämjande åtgärder för invånarna kan här bli viktiga faktorer.

Befolkningsprognosen visar att mellan åren 2021–2024 kommer nästan samtliga åldersgrupper att öka något i mängd. Prognosen visar en ökning av befolkningen i Vänersborgs kommun med cirka 3 500 invånare fram till år 2026.

Den största ökningen står barn och ungdomar samt äldre över 80 år för. Om tio år (2031) beräknas äldre över 80 år ha ökat med nästan 50% medan den yrkesverksamma befolkningen i ålder 20–64 år enbart har ökat med fem procent. Detta ställer ökade krav på t.ex. utökad hemleverans av böcker via Boken kommer-verksamhet och ökat behov av hjälp med IT-relaterade frågor hos de äldsta och fler läsfrämjande aktiviteter för de yngsta.

Ta del av utbudet på egna villkor

Idag finns det ett obegränsat utbud av varor och tjänster. Digitaliseringen skapar system som förstår människors behov och användarna blir vana att få sina behov tillgodosedda och levererade direkt. Biblioteken erbjuder strömmande eller nedladdningsbar media dygnet runt genom exempelvis e-böcker, e-ljudböcker, talböcker och tidskrifter/dagstidningar som användare kan ta del av via bibliotekens abonnemang.

Biblioteken i Vänersborg behöver utveckla fler dygnet-runt-tjänster så att fler kan ta del av utbudet och servicen när det passar dem, eftersom samhället generellt alltmer förväntas vara tidsobundet.

Förändrat lärande och minskad läsförståelse

I dagens samhälle har kravet att kunna använda språket i tal och skrift ökat. Läsförståelsen har enligt flertalet studier försämrats hos barn och unga. Detta medför senare hinder som t.ex. att fler får ofullständiga betyg och därmed inte är behöriga till högre studier. Det innebär i sin tur att de inte heller får jobb eller får svårigheter att fylla i viktiga dokument som är livsnödvändiga och påverkar vardagslivet.

Lärandet har dock blivit tillgängligt för fler genom olika digitala plattformar/kanaler. Rörlig bild lockar allt fler och pedagogiska filmer som instruerar användaren i praktiska frågor eller informerar kring olika delar i verksamheten är något som biblioteken i Vänersborg kommer att använda sig mer av. Detta för att nå fler målgrupper och inspirera till mer användning av de media och tjänster som biblioteken erbjuder.

Samverkan

Folkbibliotekens samarbeten

Det är av stor vikt att biblioteken hämtar in och beaktar de önskemål och synpunkter som biblioteksanvändarna och övriga invånare har kring verksamheten. Detta försöker

bibliotekspersonalen göra genom enkäter, skrivna eller muntliga förslag samt uppmuntran till medieinköpsförslag.

Biblioteken har samarbeten med flera verksamheter inom kommunen och Kultur- och fritidsförvaltningen. Samarbetet planeras att fördjupas särskilt inom kulturenheten som t.ex. med ungdomsverksamheten Timjan, fritidsgårdarna, danspoolen, konsthallen och musikskolan.

Biblioteken i Vänersborg ingår i ett nätverk med biblioteken i Fyrbodalen. Det finns även ett närmare samarbete med kommunerna i Fyrstad dvs. Trollhättan, Uddevalla och Lysekil. Detta samarbete planeras att fördjupas under planperioden. Med hjälp av statliga bidrag har biblioteken i Fyrstad kunnat utföra en förstudie för att undersöka möjligheterna att skapa ett gemensamt bibliotekssystem och på sikt eventuellt även ett gemensamt webbsystem. Under 2021 kommer en handlingsplan att utformas, även den med hjälp av statliga bidrag, för att ge politiken ett omfattande underlag för beslut.

Biblioteken har också samarbeten i olika former med diverse föreningar och studieförbund, t.ex. Studieförbundet, Naturskyddsföreningen samt den lokala släktforskarföreningen. Det finns även avtalsarbeten med Naturbruksgymnasiet Nuntorp och Brinkebergsanstalten dit bibliotekspersonal åker för att på plats erbjuda biblioteksservice.

Andra samarbeten som kan nämnas är regionala Förvaltningen för kulturutveckling (tidigare Kultur i Väst) för kompetensutveckling, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) som används för utbud och support av talböcker samt Statens kulturråd för bidrag till olika former av folkbiblioteksverksamhet och bidrag kombinerat till folk- och skolbibliotek.

Barn- och ungdomsverksamhet

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. (8 § Bibliotekslagen.)

Det är betydelsefullt att barn och ungdomar själva ges möjlighet till inflytande över hur biblioteken bedriver sin verksamhet [...]. (Prop. 2012/13:147, s. 26)

Barn och ungdomar är en av folkbibliotekens prioriterade målgrupper. Biblioteken i Vänersborg är platser som står öppna för alla barn och ungdomar och biblioteken strävar efter att alltid ha barnens perspektiv i åtanke. Från den 1 januari 2020 är Barnkonventionen svensk lag och den är därför vägledande i planering, genomförande och utvärdering av bibliotekens verksamhet för barn och ungdomar. I arbetet för att erbjuda litteratur och aktiviteter som tillgodoser alla barn och ungdomars behov, avser biblioteken att de utifrån deras egna förutsättningar kan vara delaktiga i hur bibliotekens utbud och verksamhet ser ut.

Biblioteken i Vänersborg erbjuder för barn och ungdomar medier i ett flertal olika format och svårighetsgrader. Biblioteken erbjuder även medier för dem med andra modersmål än svenska, samt medier på de nationella minoritetsspråken. På Äppelhyllan erbjuds medier för och om barn med någon form av funktionsnedsättning, t.ex. medier med TAKK, teckenspråk och punktskrift.

Biblioteken når genom sitt lässtimulerande arbete samtliga barn och ungdomar i Vänersborgs kommun. Detta bidrar sannolikt till att barn och unga når bättre skolresultat och fullföljer sina studier, vilket är ett av kommunens inriktningsmål.

Att främja barns språkutveckling är ett viktigt uppdrag för biblioteken. Att inspirera till läsning och att lägga grunden till god språkutveckling är något som bör göras tidigt. För att nå de minsta barnen och deras vuxna kommer biblioteket genomföra delar av det arbetet tillsammans med förskolan, BVC och den öppna förskolan. De flesta av kommunens förskolor använder även folkbiblioteken antingen genom att besöka dem med sina barngrupper eller genom att hämta förbeställda bokpåsar.

Folkbiblioteken planerar att utveckla samarbetet med förskolan för att ytterligare kunna stötta den viktiga språkutvecklingen. Två planerade exempel på samarbetspunkter är att ingå i nätverk för förskolepedagoger för att möjliggöra ett utökat kunskapsutbyte och att i samarbete utveckla temapåsar med olika inriktning och innehåll.

Folkbiblioteken har ett samarbete med skolan om ett baskulturutbud som är obligatoriskt i för- och grundskola och som specificerar och styr den verksamhet som ska erbjudas, i vilken form och omfattning, samt till vilka årskurser. I förskoleklass bjuds samtliga elever in till sitt närmsta folkbibliotek för att av en bibliotekarie få en biblioteksintroduktion och sitt första lånekort. I samarbetet med skolan ingår också att folkbibliotekens personal besöker samtliga i årskurs 3 och 5 för ett bokprat där en bibliotekarie inspirerar till läsning genom att berätta om läsning och förmedla litteratur. I årskurs 7 besöker eleverna huvudbiblioteket för att få en visning av bibliotekens hemsida, utbud och lokaler.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Satsa mer på aktiviteter för barn och unga på fritiden.
- Utveckla samarbetet mellan folkbibliotek och förskola.
- Utveckla arbetsformer och samarbeten med ungdomsverksamheten Timjan som flyttar in i huvudbibliotekets lokaler efter ombyggnationen.
- Arbeta för att barn och unga utifrån sina förutsättningar blir delaktiga i bibliotekets utbud och verksamhet.

Digitalisering

[...] Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

(7 § Bibliotekslagen.)

Bibliotek kan vara en nyckelaktör när det gäller att öka medborgares kunskap om digitala samhällstjänster, mycket beroende på att de vänder sig till alla medborgare. Den digitala delaktigheten är en demokratifråga. Alla ska ha tillgång till samhället på samma villkor.

Digitaliseringen spelar stor roll för förändring och utveckling av bibliotekens uppgift i samhället. En stor del av samhällets tjänster är helt digitala. Biblioteken ska enligt bibliotekslagen ha en aktiv roll i att minska den digitala klyftan, att vägleda och ge våra kommuninvånare en trygghet i att använda internet och olika digitala verktyg och samhällsservice – att känna sig digitalt delaktiga. Digital och fysisk biblioteksverksamhet bör utvecklas tillsammans.

Biblioteken i Vänersborg arbetar för att öka den digitala kompetensen och delaktigheten hos invånarna med bland annat IT-hjälp en gång i veckan där man kan få hjälp med de

flesta enklare IT-relaterade problem och frågor. I diskarna hjälper personalen till efter tid och förmåga.

På bibliotekens webbsida finns information om biblioteksverksamheten och tillgång till digitala tjänster dygnet runt. I bibliotekskatalogen kan man reservera och låna om media, låna e-böcker/e-ljudböcker samt läsa tidningar och tidskrifter digitalt.

Biblioteken i kommunen har många datorer som besökare kan använda för olika ändamål. Det är även möjligt att ansluta egna enheter till bibliotekens trådlösa nätverk.

Tillgången till bibliotekens webbsida och katalog, åtkomlig reservationshylla samt självbetjäningsautomater för utlåning och återlämning gör att besökare till stor del kan hantera sina rutinmässiga ärenden på egen hand.

Ett viktigt uppdrag för biblioteken är att inspirera till och informera om hur både barn och vuxna i sin vardag kan bli mer källkritiska genom att granska fakta och bedöma olika källors tillförlitlighet.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Arbeta aktivt för att öka invånarnas medie- och informationskompetens (MIK).
- Utveckla tjänster och utbud i syfte att möta människors förändrade beteenden, medievärldar och kommunikationsmönster.
- Se över och investera i upprustning och utveckling av digital teknik.
- Ta fram en strategisk digitaliseringsplan.

Medieförsörjning

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
(6 § Bibliotekslagen.)

Biblioteken i Vänersborg erbjuder ett brett och varierat utbud av tryckta böcker, talböcker, ljudböcker, tidningar, tidskrifter, e-böcker, e-ljudböcker och e-tidningar med flera medier för alla åldrar och på olika språk. Det ska gallras, förnyas och kompletteras regelbundet.

Bibliotekens inköp av medier styrs av aktualitet, kvalitet, behov och efterfrågan. Vägledande för inköp och beståndsunderhåll är bibliotekens medieplan. Ett syfte med medieplanen är att användare ska kunna ta del av hur biblioteken arbetar med inköp och beståndsvård och vilka kriterier som styr urval och gallring. Biblioteksanvändarna har möjlighet att påverka biblioteksbeståndet via inköpsförslag och stor hänsyn tas till dessa önskemål. Fjärrlån från andra bibliotek sker via en väl uppbyggd infrastruktur mellan bibliotek i regionen samt på ett nationellt plan.

Huvudbiblioteket och filialerna ansvarar för sina respektive medieinköp. Mediebeståndet på biblioteken ses som en helhet där man kompletterar varandra.

Biblioteken ska enligt bibliotekslagen vara tillgängliga för alla och det är därför viktigt att erbjuda olika typer av anpassade medier såsom lättlästa böcker, böcker med stor stil, talböcker (Daisy), litteratur på minoritetsspråk och litteratur på andra språk.

Avdelningen Äppelhyllan tillhandahåller utvalda medier för barn och unga med olika funktionsnedsättningar samt för deras anhöriga, pedagoger och andra som möter barnen. Där finns media med t.ex. TAKK, teckenspråk och punktskrift.

Biblioteken erbjuder även Boken kommer-service, det vill säga att medier levereras hem till dem som på grund av funktionsnedsättningar inte kan komma till biblioteken.

Folkbiblioteken försörjer regelbundet förskolor och grundskolor med ett varierat utbud av aktuell och relevant litteratur.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Revidera nuvarande medieplan.
- Färdigställa ett flertal temapåsar.

Läsfrämjande arbete vuxna

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. (7 § Bibliotekslagen.)

Att förmedla litteratur för att stimulera läsandet är en av bibliotekens viktigaste uppgifter. För att främja läsning och tillgång till litteratur arbetar biblioteken medvetet med att lyfta fram såväl ny som äldre litteratur för att inspirera till lån och läsning. Biblioteken inspirerar, förmedlar läsglädje och väcker engagemang genom att ge boktips dagligdags i möten mellan bibliotekspersonal och allmänhet. Det kan också ske genom utställningar och exponering med olika teman, boktips via webben eller vid arrangemang såsom författarbesök, bokcirklar och boktips med elvakaffe.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utforma en läsfrämjandeplan för vuxna.

Programverksamhet

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla. (6 § Bibliotekslagen.)

Biblioteken fungerar som kulturella mötesplatser. De är en del i det livslånga lärandet, skapar nyfikenhet och nya möten som ska bidra med kunskap och inspiration. Ett rikt kulturutbud för både barn och vuxna bidrar till att skapa en attraktiv kommun där människor trivs att bo. Biblioteken i Vänersborg ska erbjuda en mångfald av aktiviteter för lärande, skapande och upplevelser som tar hänsyn till invånarnas olikheter och intresseinriktningar som t.ex. författarbesök, föreläsningar, utställningar, lovaktiviteter, filmvisningar, konserter och skivworkshops.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Färdigställa en programpolicy där mänskliga rättigheter står i fokus för att öka andelen deltagare från underrepresenterade grupper.

Hållbarhet

Vänersborg är en kommun med mål att ha minskad klimatpåverkan. Biblioteken bidrar till ett hållbart samhälle genom utlåning av medier både i fysisk och digital form. Biblioteken ska inspirera till hållbarhet genom riktade aktiviteter, medverka vid evenemang, återbruksworkshops eller föreläsningar med miljötema.

Biblioteken ska ha i åtanke att inskaffa miljöklassade varor, sopsortera och återvinna/återbruka material i verksamheten när det är möjligt och lämpligt.

Tillgänglighet

Biblioteken spelar en viktig roll för att ge alla människor lika möjligheter till kultur, upplevelser och lärande oavsett kön, språktillhörighet, kultur eller funktionsförmåga. Biblioteken ska ha en bra geografisk spridning så kommuninvånarna enkelt kan ta sig till dem, samt vara utformade så att alla känner sig välkomna. Tillgänglighet ska präglade lokalernas fysiska beskaffenhet, den digitala miljön, tillgången till information och personalens bemötande och förhållningssätt.

§ 4 i bibliotekslagen handlar om den prioriterade gruppen personer med funktionsnedsättningar, som biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt. Utifrån gruppens olika behov och förutsättningar ska biblioteken bland annat erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att alla ska kunna ta del av information. De anpassade medierna är av stor betydelse för gruppen. Biblioteken köper in dessa, arbetar med att tillgängliggöra dem, laddar ner och skickar talböcker med post eller med Boken kommer, sprider information om medierna och ger handledning i användandet av teknisk utrustning. I samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) informerar biblioteken om tjänsten Legimus/egen nedladdning. Målgrupperna är personer i alla åldrar med funktionsnedsättningar, personer med läs- och skrivsvårigheter, personer med synnedsättning och personer med intellektuella eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De som inte kan ta sig till biblioteket själva kan få böcker hemlevererade via bibliotekens Boken kommer-service. Det gäller även boende på kommunens äldreboenden.

Under coronapandemin var biblioteken tvungna att snabbt ställa om verksamheten så att invånarna fortfarande kunde ta del av utbudet och servicen. Boken kommer-verksamheten har utökats så att personer i riskgrupperna får media hemlevererat.

Eftersom befolkningsprognosen i kommunen visar att åldersgrupperna barn och unga samt äldre, 80 år och över, kommer att öka under planens period, behöver biblioteken anpassa sin service. Boken kommer-verksamheten kan antas öka i omfattning. Verksamheten för de yngsta kommer också att behöva bli mer uppsökande på diverse sätt. T.ex. genom att åka till olika verksamheter med elcyklarna för att ha aktiva möten och leverera böcker till äldreomsorgen, öppna förskolor och BVC.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utveckla det uppsökande och läsfrämjande arbetet.

Integration och mångspråk

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på:

1. *de nationella minoritetsspråken,*
2. *andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
3. *lättläst svenska.*

(5 § Bibliotekslagen.)

Biblioteket är en plats där personer med annat modersmål än svenska kan tillgodogöra sig kunskaper om det svenska samhället och språket. Genom utbudet av medier och information ger biblioteket även människor med en annan kulturell bakgrund möjligheter att behålla sitt språk och sin kultur.

Litteratur på de språk som kommuninvånarna har behov av ska enligt bibliotekslagen finnas i det egna beståndet eller kunna fjärrlånas från andra bibliotek. De vanligaste språken i Vänersborg förutom svenska är arabiska, somaliska och romani arli.

Nyanländas behov av bibliotekens tjänster förändras allteftersom de integreras i samhället och biblioteken behöver ständigt vara benägna att anpassa sig för att kunna möta dessa behov.

Det digitala utanförskapet ökar i samhället, inte minst bland personer med utländsk bakgrund. Det finns en förväntan att bibliotekspersonalen ska hjälpa till med att skriva ut intyg, fylla i blanketter och hjälpa till med bankärenden. Biblioteken ska här ge vägledning och uppmuntra eget lärande.

Biblioteken ska vara en plats för social inkludering och orientering i samhället. Aktiviteter riktade mot personer med annat modersmål än svenska ska anordnas av biblioteken själva eller i samarbete med andra. Biblioteken i Vänersborg samarbetar sedan flera år med Studieförbundet kring språkutvecklande arbete gentemot personer som bott en kort tid i Sverige. Som exempel kan nämnas språkcaféer och lättläst bokcirkel.

Folkbiblioteken ska enligt § 5 i bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna – Sverigefinnar, romer, tornedalingar, samer och judar. Sveriges fem nationella minoritetsspråk är finska, romani chib, meänkieli, samiska och jiddisch. Biblioteken ska tillgängliggöra medier på dessa språk, synliggöra dem och verka för att informera om de nationella minoriteterna.

Prioriterade mål:

Under planperioden ska biblioteken:

- Utveckla samarbetet med myndigheter som ansvarar för olika former av samhällsservice.
- Vidareutveckla det uppsökande arbetet i kommunens segregerade områden.
- Erbjuder riktat IT-stöd mot grupper som riskerar att hamna i digitalt utanförskap.

Bilaga 1. Mål- och styrdokument

Internationella styrdokument

FN:s konvention om barns rättigheter

IFLA:s riktlinjer för folkbiblioteksservice för barn och unga 0–18 år

Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest

Nationella styrdokument

Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Skollagen (SFS 2010:800)

Regionala styrdokument

Regional biblioteksplan 2020–2023 för Västra Götalandsregionen

Lokala styrdokument

Vänersborgs kommuns mål- och resursplan 2021–2023 (MRP)

Kommunfullmäktiges inriktningsmål 2021–2024

Miljöprogram 2030